

УДК 316.36:17.022.1:299

Ярослав Ювсечко

*Сімейні цінності у віровченні
синтетичних неорелігій:
новий підхід чи синкретизм?*

Анотація. У статті проаналізовано віровчення та аспекти практичної діяльності синтетичних неорелігій з питань сім'ї, шлюбу, подружнього життя, виховання дітей, ставлення до батьків тощо. Зокрема, розглянуто позицію щодо зазначених питань Віри Багаї, Церкви Об'єднання та Церкви Саєнтології.

Особливість даного дослідження – у комплексному аналізі віровчення та елементів практики вказаних неорелігійних рухів та віднайдені спільних аспектів у їхніх поглядах на сімейні цінності як між собою, так і з іншими релігіями, що покликано, з одного боку, підкреслити їхній синкретизм, а з іншого, спростувати наявні застереження у суспільстві щодо деструктивного впливу віровчення неорелігій на усталені сімейні цінності.

У структурі вчення Церкви Об'єднання питання родини, шлюбних відносин, святості й чистоти подружніх зв'язків, неприпустимості дошлюбних і позашлюбних відносин займають одне із центральних місць. У вченні Віри Багаї надважливого значення надається інституту сім'ї – підкреслюється святість шлюбу, рівність чоловіків і жінок у їхніх правах, привілеях, вихованні та суспільному становищі. Багаї визнають принцип рівних прав, можливостей і привілеїв чоловіків та жінок, припис одношлюбності й подружньої вірності. У вченні Церкви Саєнтології сім'я розглядається як важлива цеглина суспільства: біологічна модель сімейних від-

носин і розвиток організму є тим, що забезпечує продовження існування людства. Шлюб – це основа сім'ї. У суспільстві сім'я є найбільш тісним союзом, який сам забезпечує продовження власного існування і свій власний захист. Сім'я необхідна суспільству з економічної і з різних інших точок зору в тому самому вигляді, в якому вона існує в даний час. На думку саєнтологів, вся культура загине, якщо її основа – сім'я – припинить своє існування. Таким чином, на їхнє переконання, не викликає сумнівів, що той, хто руйнує шлюбний союз, руйнує і цивілізацію.

Слід підкреслити, що, не зважаючи на претендування вказаних релігійних організацій на виключність та авторитет власних віросповідних джерел, їхні позиції щодо сімейних цінностей є багато у чому схожими між собою, а також часто перегукуються із засадами християнства та інших релігій.

Автор звертає увагу й на проблему неознаності широкої громадськості із основами догматики Віри Багаї, Церкви Об'єднання та Церкви Саєнтології та, як наслідок, наявний острах у суспільстві щодо поширення віровчення синтетичних неорелігій, попри те, що, як свідчить дане дослідження, їхні позиції щодо сімейних цінностей не суперечать загальноприйнятим нормам суспільної моралі і переважно є співзвучними з ними.

Ключові слова: синтетичні неорелігії; сім'я; Віра Багаї; Церква Об'єднання; Церква Саєнтології.

Yaroslav Yuvsechko

*Family values in doctrine
of synthetic neo-religions:
a new approach or syncretism?*

Summary: The article analyzes the beliefs and practical activities of synthetic neo-religions on issues of family, marriage, marital life, children's education, attitude to parents, etc. In particular, the position of Baha'i Faith, Unification Church and Church of Scientology is considered.

The peculiarity of this research is the complex analysis of the doctrine and practice of these neo-religious movements and finding of common aspects in their views on family values, both among themselves and with traditional religions. It emphasizes their syncretism and refute the available warning in society about the destructive influence of neo-religions' beliefs on established family values.

In the teaching of the Unification Church, the issue of the family, marital relations, holiness and purity of marital ties, the inadmissibility of premarital and extra-marital relations occupy one of the central places. In the doctrine of the Baha'i Faith, the vital importance is given to the institution of the family. It emphasizes the sanctity of marriage, the equality of men and women in their rights, privileges, upbringing and social status. The Baha'i recognize the principle of equal rights, opportunities and privileges for men and women, the requirement of monogamy and marital fidelity. In the teaching of the Church of Scientology, the family is regarded as an important bricks of society: the biological model of family relationships and the development of an organism is that ensures the continuation of human existence. Marriage is the basis of a family. The family is the closest union in a society, which provides itself for the continuation of own existence and own protection. The family is also necessary for the society by an economic point of view. According to Scientologists, the whole culture will perish if its foundation - the family - will cease to exist. Thus, in their opinion, there is

no doubt that the one who destroys the marriage union also destroys civilization.

It is emphasized that despite the claims of these religious organizations to the exclusivity and authority of their own religious sources, their positions on family values are quite similar to each other. Also they often overlap with the principles of Christianity and other world religions.

The author draws attention to the lack of awareness of the general public with the basics of dogma of the Baha'i Faith, the Unification Church and the Church of Scientology. As a result, there is a fear in society about the spread of doctrines of synthetic neo-religions, despite the fact that their positions on family values do not contradict the generally accepted norms of social morality and mostly accord with them.

Key words: synthetic neo-religions; family; Baha'i Faith; Unification Church; Church of Scientology.

Постановка проблеми. Релігійність нинішніх часів принципово відрізняється від попередніх етапів свого розвитку, оскільки маємо ситуацію, коли вибір тих чи інших релігійних уявлень стає актом вільного рішення кожного члена суспільства. Іноді цей релігійний плюралізм призводить до того, що сучасні віруючі одночасно беруть участь у кількох рухах чи течіях. На відміну від минулого, деякі релігійні об'єднання, особливо новітні, не вимагають від своїх прибічників абсолютної відданості. Відповідно, сучасний віруючий має змогу на власному досвіді переконатись у відсутності у їхньому віровченні небезпек для так званої «традиційної суспільної моралі». Проте, цей шлях реального знання про них, об'єктивно, обирає досить незначна кількість людей.

Проте, ми часто споглядаємо обурення щодо існування новітніх релігій з боку представників традиційних церков або ж з боку деяких представників громадськості

чи навіть влади, яке передусім зумовлене значним посиленням конкуренції на міжконфесійному просторі України та банальним незнанням того, що ж насправді пропонують нові релігійні рухи (НРР) для своїх послідовників. Не будемо заперечувати, що у діяльності деяких НРР справді часом має місце антисоціальна орієнтація і такі поодинокі негативні приклади відомі. Проте, не варто через це звужено підходити до аналізу діяльності всіх нових для нас релігій та вдаватись до узагальнень, адже тут потребує ґрунтового аналізу кожен конкретний випадок.

Найменше інформації суспільство має про віровчення та діяльність неорелігій, що класифікуються релігієзнавцями як синтетичні. Саме тому для аналізу в даній статті були обрані Віра Багаї, Церква Об'єднання та Церква Саєнтології. Ця група неорелігій спирається на поєднання елементів різних традиційних релігій, створюючи власні вчення, системи обрядових дійств, церковні організації, навіть претендуючи на статус надрелігій. У них розвинуті культ лідера, авторитет власних віросповідних джерел, яскраво виражена ідея богообраності їх послідовників. А оскільки у своєму віровченні вони поєднали численні ідеї інших релігійних та філософських традицій, то, відповідно, не уникали цього синкретизму і питання сімейних цінностей. Одним із наших завдань якраз буде також виявити цей синкретизм у їхніх вченнях про сім'ю, або ж визначити, що він відсутній саме в цьому контексті. Оскільки проблема збереження загальноприйнятих для нашого суспільства сімейних цінностей найбільше турбує представників традиційних конфесій та захисників суспільної моралі, отже, маємо очевидну потребу в ґрунтовному аналізі вчення синтетичних неорелігій щодо питань сім'ї, шлюбу тощо.

Джерельна база дослідження. Питання сімейних цінностей у віровченні досліджуваних нами неорелігій, почасти розглядалися вітчизняними та зарубіжними дослідниками. Вказана тематика присутня у працях, що почали з'являтися одразу після здобуття Україною незалежності та появи на наших теренах нових релігійних рухів. У них вітчизняні релігієзнавці аналізували вчення та діяльність новітніх релігій у багатьох аспектах.

Варто згадати праці В. Єленського, А. Колодного, Л. Филипович, Н. Дудар, Б. Верещагіної та інших. Серед зарубіжних авторів вказану проблему (як в цілому, так і в межах певних конфесій) досліджували Дж. Крайсайдс, М. Інтровіньє, А. Баркер, Ю. Іоаннесян, І. Аюрзанаєва, А. Ваторопін, Є. Балагушкін. Напрацювання вказаних дослідників, безперечно, були враховані автором при підготовці до даного дослідження. Проте, найкраще здійснити аналіз віровчення синтетичних неорелігій щодо сімейних цінностей дозволяє саме зміст їхніх конфесійних джерел, які й становлять основне ядро джерельної бази статті.

Мета роботи. У даній статті маємо на меті розглянути позиції щодо сімейних цінностей таких синтетичних неорелігійних утворень як Віра Багаї, Церква Об'єднання та Церква Саєнтології. Зокрема, здійснити комплексний аналіз віровчення та елементів практики вказаних неорелігійних течій та віднайти спільні (або відмінні) аспекти у їхніх поглядах на сімейні цінності як між собою, так і з іншими релігіями, що покликано, з одного боку, підкреслити або спростувати їхній синкретизм, а з іншого, заперечити або підтвердити наявні застереження у суспільстві щодо деструктивного впливу віровчення неорелігій на усталені сімейні цінності. Таким чином, предметом даного дослідження є елементи віровчення вказаних НРР щодо шлюбу та сім'ї.

Виклад основного матеріалу. *Віра Багаї.* Інституту сім'ї надається у вченні Віри Багаї надважливого значення. Віра Багаї радить вступати до шлюбу і засуджує розлучення; підтримує принцип цнотливості як чоловіків, так і жінок до шлюбу та абсолютної вірності в шлюбі; високо ставить інтереси та потреби сім'ї. *«Бог – немає рівного Йому – створив жінку й чоловіка, аби жили вони в найтіснішій дружбі й були ніби одна душа. Вони суть два помічники одне одному, два близьких товариша, кожен з яких повинен піклуватися про благополуччя іншого».* – Абдул-Баха (старший син Бахаулли, призначений Ним єдиним правонаступником і Центром Віри Бахаї, єдиним правомочним тлумачем Його писань) [Абдул-Баха 1996: 73].

Закон про шлюб установлений Бахауллою в Книзі Законів. Шлюб Багаї полягає в досягненні фізичної та духовної гармонії між членами подружжя, щоб вони могли постійно розвивати одне в одному духовне й перебували в радісному союзі в усіх Божих світах. Багаї рекомендовано одружуватися, однак лише сам віруючий приймає рішення про те, чи створювати йому власну сім'ю. Як казав Бахаулла: *«Одружуйтесь, о люди, аби міг народитися від вас той, хто згадає Мене серед слуг Моїх; це одна з Моїх заповідей вам; виконуйте її, і хай вона допомагає вам»* [Taherzadeh 1996: 45].

Перед одруженням Багаї радять вивчити характер майбутнього чоловіка або дружини і скласти уявлення одне про одного (ця настанова зустрічається також у вченні саєнтології, про що піде згодом). Мотивом для укладення шлюбу може бути лише взаємне бажання з'єднатися вічними узами. Після того, як зроблено вибір супутника життя, слід спитати дозволу всіх живих батьків. На думку Багаї, цей закон зміцнює живу тканину суспільства, переплітає зв'язки всередині сім'ї, розвиваючи почуття вдячності та поваги дітей до

батьків, що допомагає уникнути ворожечі й неприязні між сім'ями.

Церемонія одруження Багаї дуже проста й має проводитися в той самий день, що й цивільне оформлення шлюбу: у присутності двох свідків наречений і наречена промовляють уголос особливий вірш: *«Ми будемо всі, воістину, виконувати волю Бога».*

Одруження дає людині можливість вести спосіб життя, який є природним і правильним. Цнотливість означає стриманість і незаплямованість у статевому житті як до, так і після одруження: абсолютну чистоту до шлюбу, а в шлюбі – незмінну вірність обраному супутнику життя. Вірність має бути не лише фізичною, вона має виявлятися в усьому: у думках, словах і справах. Згідно з вчення Багаї, коли чоловік і жінка беруть шлюб у єдності й гармонії, вони стають єдиною істотою. Їх єднання, дружба й любов приносять плоди в духовному світі: до їх сім'ї притягується милість Бога – і в матеріальному: діти народжуються в любові.

Виховувати своїх дітей – непорушний обов'язок батьків. Діти повинні підкорятися батькам, а не батьки – дітям. Мати народжує дітей, піклується про них у дитинстві, а отже, є їхнім першим вихователем, тому саме дочкам, а не синам, Багаї радять віддавати перевагу в питанні отримання освіти.

Як зазначає Шогі Еффенді (старший онук Абдул-Баха і з 1921 по 1957 рр. – глава Віри Бахаї, якого Абдул-Баха призначив в своєму заповіті «Хранителем справи Божої»): *«...основну відповідальність за виховання дитини – і це неодноразово акцентується в Писаннях – несе мати, єдиним привілеєм якої є створення в домі такої атмосфери, яка сприяла б як фізичному, так і духовному благополуччю й розвитку дітей»* [Эффенди 1997: 83].

Хоча мати є першим вихователем дитини й має найбільший вплив на її розвиток, відповідальність за виховання дітей покладена також і на батька.

Усі питання в сім'ї мають вирішуватись на раді, на якій обговорюються проблеми в усій їх повноті в душі любові та взаємоповаги. За будь-яких обставин багаї слід уживати всіх можливих заходів для збереження сім'ї. В Ученні розлучення дозволяється, але не схвалюється. Шлюбний союз вважається священним. *«Хай слава буде Той, Хто створив усе парами – і дари земні, і самих людей, і речі, яких їм не дано досягти. А найвище від інших союзів – союз людей, особливо якщо він створений у любові до Господа. Так явлена буде одвічна згода; так закладається основа духовної любові».* – Абдул-Баха [The Will and Testament... 2018].

Тож інститут сім'ї посідає у вченні Віри Багаї чільне місце – підкреслюється святість шлюбу, рівність чоловіків і жінок у їхніх правах, привілеях, вихованні та суспільному становищі. Чоловік і жінка – «два крила одного птаха». Багаї визнають принцип рівних прав, можливостей і привілеїв чоловіків та жінок, припис одношлюбності й подружньої вірності. Як бачимо, їхні позиції є співзвучними із традиційними (християнськими) уявленнями про шлюб і сім'ю.

Церква об'єднання (Асоціація святого духу за об'єднання світового християнства). У Церкві об'єднання (Церкві Муна) взагалі відсутні формальні канони, обряди та догми. Церква функціонує як сім'я, де на першому місці – віровчення засновника. *“У нас немає статуй і позолочених соборів, головне – це просто турбота про людей”,* – казав С.М. Мун [Мун б.г.: 44].

Згідно з вченням Церкви, шлюб і сім'я – найголовніші таїнства особистого життя людини та наріжний камінь всієї соціальної організації. Бог дав людям три благословення: 1) здатність до самовдосконалення; 2)

здатність створити ідеальну сім'ю; 3) владу над світом [Божественный Принцип 1997: 43-47].

Тому виняткової уваги в Церкві об'єднання приділяють сім'ї. Шлюб приписується брати незайманими і лишатися такими ще якийсь час після одруження (тут ми бачимо спільність у поглядах із Багаї). Досить часто Мун за місяць до обряду Благословення сам добирає шлюбні пари, але вірячи можуть відмовитися брати шлюб з призначеним партнером. Спеціальна церемонія напередодні шлюбу покликана очистити гріховну природу пошлюблених і уможливити народження в них дітей, вільних від первородного гріха. Сімейні пари отримували благословення Муна на масових вінчаннях раз на три роки.

Справді, у церкві визнають, що практикують шлюб за домовленістю. Для цього людина сама повинна виявити таке бажання після належної підготовки до шлюбу і виконання всіх потрібних умов. Раніше Мун власноручно підбирав пари. Коли кількість бажаних різко зросла, він почав робити це за світлинами. На сьогодні рада старійшин церкви на спеціальному семінарі пильно вивчає заявки всіх кандидатів, їхні індивідуальні особливості та сумісність характерів, і розглядає можливість утворення з них подружніх пар (подібна практика також зустрічається у Церкві Сентології). Але це не більше, аніж рекомендація: остаточне рішення прийняти рекомендовану людину як наречену або нареченого чи ні залишається за самими людьми. Зазначимо, що серед членів церкви немало подружжів, які особисто обрали собі пару та взяли шлюб.

Серед головних свят Церкви об'єднання є два, що возвеличують цінність сім'ї – День Бога, День Батьків, День Дітей, День Усіх Речей, День народження Істинних Батьків.

Сім'я як наріжний камінь присутня також у вченні Церкви об'єднання про Ісуса Христа. Ісус Христос (якого у Церкві звать

другим Адамом), як і прародичі в особі першого Адама і Єви, також був народжений безгрішним. Але він не зміг знайти досконалої жінки, взяти з нею шлюб і народити досконале, безгрішне потомство. Ісус Христос, як відомо, був зраджений своїм народом і страчений. Ісус не встиг створити родини. Тож він повернеться, щоб її створити.

Якби досконалі Адам та Єва створили Трійцю в єдності з Богом, вони як Істинні Батьки людства народили б на світ дітей добра. Тоді й усі їх нащадки стали б досконалими людьми й створили б сім'ї, втілюючи в собі добро. Кожна з цих пар створила б у єдності з Богом трійцю, якби жила життям, центром котрого б був Бог.

Мун, який проголосив себе новим месією, вважає себе теж безгрішним. Він разом зі своєю дружиною створив досконалу сім'ю. Лише вступивши до цієї сім'ї, люди можуть врятуватись вже тепер. Для цього треба стати досконалою людиною, яка створить досконалу ідеальну сім'ю. Саме тому Мун себе і свою дружину Хак Джа Хан Мун проголосив істинними батьками, обраними Богом на роль нових Адама і Єви, а свою сім'ю – втіленням справжнього ідеалу Бога. За прикладом подружжя Мунів всі люди мають можливість творити такі самі родини і увійти в царство досконалості. Відомо, що в цій церкві подружжя творяться на основі любові і самовибору, а пари підбираються самим Муном, як йому видається, за принципом духовного взаємодоповнення, а насправді - дещо довільно і випадково.

За Муном, Бог – дуальний, має чоловічі та жіночі аспекти. Бог абсолютний, унікальний, вічний і незмінний. Всі ми подібні до Бога. А шлюб як поєднання чоловічого та жіночого начал (аналог даоського янь та інь) – уособлення Бога. Крім того наголошується, що Бог самотній та потребує партнера

в любові. Тому фундаментом усього є родина. А відносини між Богом і людиною мають бути як у батька й дитини [Божественний Принцип 1997: 48-50].

Як бачимо, питання родини, шлюбних відносин, святості й чистоти подружніх зв'язків, неприпустимості дошлюбних і позашлюбних відносин займають одне із центральних місць у структурі вчення Церкви. У цьому вони співзвучні із вченням Віри Багаї та багато в чому перегукуються із християнськими принципами.

Церква Саєнтології. Мета саєнтолога – виживання за 8-ма динаміками (прояви людини, що є імпульсами до виживання). До того ж, виживання саме у щасливому стані. 1-ша динаміка – індивідуальність.

Найперше, вона передбачає піклування про себе і про сім'ю. 2-га динаміка (творчість) – імпульс до виживання: створення сімейної пари, сім'я, виховання і освіта дітей. Творчість – це створення чогось для майбутнього, і в другу динаміку входить будь-яка творчість. Друга динаміка включає в себе сім'ю і виховання дітей, а також все, що може бути названо сімейним життям. Вона також, крім усього іншого, включає в себе секс як механізм забезпечення майбутнього виживання [Хаббард 1999: 230].

Моральний кодекс Церкви Саєнтології передбачає вірність сексуальним партнерам, повагу до батьків, допомогу дітям. Він багато в чому співзвучний християнським заповідям, але більш осучаснений.

Величезна кількість робіт Л. Рон Хаббарда присвячена міжособистісним відносинам. У саєнтології сім'я вважається цеглинкою будь-якого суспільства, а шлюб – необхідною складовою частиною стабільного сімейного життя. За словами представників Церкви Саєнтології, люди, після того, як вони почали займатися саєнтологією, виявили, що їх взаємини з дружинами і іншими членами сім'ї стають все кращими. Це

відбувається тому, що саєнтологія вчить людину більш вільно спілкуватися з іншими, збільшує її здатність любити інших людей і покращує її спілкування з сім'єю і друзями.

Опитування самих саєнтологів показують, що після отримання саєнтологічних послуг, ймовірність того, що людина одружиться або того, що вона залишиться в шлюбі і у неї будуть діти, збільшується.

Саєнтологія чітко визначає ключовий фактор, який є важливим при створенні щасливого шлюбу або при відновленні подружніх відносин, що погіршилися. Цей фактор має відношення до спілкування – взаємообміну ідеями між двома людьми. Спілкування, насправді, являє собою основу успішних подружніх відносин, які можуть перерости в міцний союз. Відсутність спілкування – це риф, об який розіб'ється корабель подружнього життя.

На думку саєнтологів (як це вже було відзначено й у поглядах Багаї та Церкви Муна), потрібно правильно підібрати собі шлюбного партнера. Саєнтологи зазначають, що чоловіків і жінок не дуже турбує те, «з ким вони ні з того, ні з сього одружуються». При повній відсутності хоч якихось елементарних знань про те, що стосується неврозів, психозів, про те, як оцінити, наскільки добре людина готує або здатна заробляти, єдиним критерієм у виборі партнера по шлюбу залишається лише «дивна, ненадійна і не завжди легко розпізнавана річ, яка називається любов'ю» [Хаббард 1996: 12]. Очікувати від суспільства, що за таких умов воно буде повністю практичним щодо настільки непрактичного в основі своїй інституту, як подружжя, - значить очікувати занадто багато. А тому не дивно, що вибір партнерів так часто буває непродуманим і помилковим.

У саєнтології існують, однак, способи того, як не тільки правильно вибрати парт-

нера, а й того, як забезпечити тривале існування цього шлюбу. Вони прості й незмінно засновані на спілкуванні.

Для вдалого шлюбу необхідно, щоб рівень інтелекту подружжя та рівень їх душевного здоров'я були приблизно однаковими. Неважко визначити освітній рівень потенційного партнера по шлюбу. Проте, не так легко оцінити рівень його душевного здоров'я і його здатності в тому, що стосується Другої динаміки. Динаміка, як уже зазначалось, це прагнення до існування в одній з сфер життя. Друга динаміка – це прагнення до існування за допомогою майбутнього покоління. Вона складається з двох частин – сексу і сім'ї.

У саєнтології існує тест на розсудливість, який достатньо простий, застосовувати його може кожен. Слід визначити затримку спілкування людини. Затримка – це проміжок часу між двома подіями. Скільки часу потрібно людині, щоб відповісти на поставлене запитання? Скільки часу потрібно людині, щоб зрозуміти адресовані їй слова і відповісти на них? Час, необхідний людині для цього, і називається *затримкою спілкування*. Швидка відповідь свідчить про швидкий та здоровий глузд, за умови, що відповідь логічно випливає зі сказаного. Запізніла відповідь говорить про низький рівень здібностей і розсудливості. Партнери по шлюбу, у яких однакові затримки спілкування, будуть добре ладити. Якщо ж один партнер розуміє швидко, а інший повільно, ситуація стає нестерпною для того, хто мислить швидше, і досить сумною для того, хто мислить повільніше [Хаббард 1996: 18].

Вивчення саєнтології також буде швидше приносити результати у випадку з партнером, який розуміє швидше, і таким чином розрив в рівні здібностей і розсудливості буде рости, і тоді вже нічого неможливо буде зробити, щоб впоратися з ситуацією, оскільки шлюб не може існувати без двостороннього рівномірного спілкування.

Сама ж сім'я розглядається в саєнтології як важлива цеглина суспільства. Маленька дитина, на їхню думку, нічого не змогла б домогтися, і ніхто з нас нічого не домогся б в житті, якби не сім'я. Біологічна модель сімейних відносин і розвиток організму є тим, що забезпечує продовження існування людства.

Отже, й на думку саєнтологів, шлюб – це основа сім'ї. У суспільстві сім'я є найбільш тісним союзом, який сам забезпечує продовження власного існування і свій власний захист. Сім'я необхідна суспільству з економічної і з різних інших точок зору в тому самому вигляді, в якому вона існує в даний час. Вся культура загине, якщо її основа – сім'я – припинить своє існування, перестане бути тим, з чого будується суспільство. Таким чином, на переконання саєнтологів, не викликає сумнівів, що той, хто руйнує шлюбний союз, руйнує і цивілізацію. І хоч підхід до сімейних цінностей є у саєнтологів дещо специфічним й відмінним від Багаї та Муна, основна ідея є цілком співзвучна з ними: сім'я – надважливий елемент суспільства, основа виживання як особистого, так і всієї цивілізації.

Висновки. Незважаючи на позиціонування синтетичними неорелігіями виключності та авторитету власних віросповідних джерел, дане дослідження показало, що засади їх віровчення щодо сімейних цінностей багато у чому схожі як між самими течіями, так і часто перегукуються із засадами християнства та інших релігій (звідси, власне, й підтверджується їх синтетичність). Зокрема, інститут сім'ї посідає чільне місце у вченні Віри Багаї – підкреслюється святість шлюбу, рівність чоловіків і жінок у їхніх правах, привілеях, вихованні та суспільному становищі, встановлюється припис одношлюбності й подружньої вірності. Питання родини, шлюбних відносин, святості й чистоти подружніх зв'язків, неприпустимості

дошлюбних і позашлюбних відносин займають одне із центральних місць й у структурі вчення Церкви Об'єднання (Муна). Також й на думку саєнтологів, шлюб – це основа сім'ї.

У суспільстві сім'я є найбільш тісним союзом, який сам забезпечує продовження власного існування і свій власний захист. Сім'я необхідна суспільству з різних точок зору в тому самому вигляді, в якому вона існує в даний час. Вся культура загине, якщо її основа – сім'я – припинить своє існування.

Як бачимо, позиції даних неорелігійних рухів є співзвучними між собою та із традиційними (християнськими) уявленнями про шлюб і сім'ю. На жаль, наше суспільство широко не обізнане із основами догматики Віри Багаї, Церкви Об'єднання та Церкви Саєнтології та, як наслідок, у ньому панує необґрунтований страх щодо поширення віровчення синтетичних неорелігій, попри те, що, як виявилось, їхні позиції щодо сімейних цінностей, за які найбільше ратують захисники «традиційної» моралі, не тільки не суперечать загальноприйнятим нормам суспільної моралі, але й значною мірою відповідають засадам інших усталених релігій і переважно є співзвучними з ними.

Список літератури

1. Taherzadeh, A. (1996). The Revelation of Baha'u'llah, v. 1. Oxford, UK.
2. The Will and Testament of 'Abdu'l-Bahá. (2018). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bahai.org/library/authoritative-texts/abdul-baha/will-testament-abdul-baha/1#442633768>
3. Абдул-Баха. (1996). Скрижали Божественного Предначертания. / Пер. с англ. СПб: Единение.
4. Божественный Принцип. (1997). Б.м.: Ассоциация Святого Духа за объединение Мирового Христианства.
5. Верещагіна, Б. (1996). Церква Муна: „включене спостереження” / Людина і світ. - №11-12.
6. Иоаннесян, Ю. (2003). Вера Бахаи. СПб: Азбука.
7. Мун, С. М. (б.г.). Учебник Мира во всем мире. Б.м.
8. Хаббард, Р. (1999). Введение в Саентологическую Этику. Б.м.: New Era.
9. Хаббард, Р. (1996). Супружество. Москва: Нью Эра.
10. Эффенди, Ш. (1997). Настал день обетованный. / Пер. с англ. СПб: Единение.

References

1. Taherzadeh, A. (1996). The Revelation of Baha'u'llah, v. 1. Oxford, UK.
2. The Will and Testament of 'Abdu'l-Bahá. (2018). <https://www.bahai.org/library/authoritative-texts/abdul-baha/will-testament-abdul-baha/1#442633768>
3. Abdul-Baha. (1996). Skrizhali Bozhestvennogo Prednachertaniya. / Per. s angl. SPb: Yedineniye.
4. Bozhestvennyy Printsip. (1997). B.m.: Assotsiatsiya Svyatogo Dukha za ob'yedineniye Mirovogo Khristianstva.
5. Vereshchahina, B. (1996). Tserkva Muna: „vkluchene sposterezhennya” / Liudyna i svit. - №11-12.
6. Yoannesyan, Yu. (2003). Vera Bakhai. SPb: Azbuka.